

افزایش رقابت‌پذیری بنگاه‌های کوچک و متوسط ویتنام

تهیه کنندگان:

نسرین فرزانه پور / کامران زاده و کیلی

قانونی پایدار به نفع سرمایه‌ها - گذاران خصوصی تصویب شد و یک سال بعد تصویب‌نامه دولتی در زمینه توسعه بنگاه‌های کوچک و متوسط صادر شد.

تعریف بنگاه‌های کوچک و متوسط (SMEs)

در ویتنام بنگاهی کوچک یا متوسط محسوب می‌شود که سرمایه ثابت شده آن بیشتر از ۱۰ میلیارد VND معادل (۶۲۵۰۰۰ دلار) و تعداد کارگران آنها بیشتر از ۳۰۰ نفر نباشد.

تقسیم بندی بر حسب سرمایه ثابت شده و نوع بخش و مالکیت

بر اساس این نوع تقسیم بندی می‌توان بنگاه‌ها را به سه دسته شرکت‌های متعلق به دولت، بنگاه‌های غیر دولتی و بنگاه‌هایی که در اثر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی تاسیس شده‌اند، تقسیم نمود. مطابق آمار تعداد کل بنگاه‌های تجاری (کوچک، متوسط و بزرگ) در ویتنام در سال ۲۰۰۲ جمعاً ۶۲۹۰۸ بنگاه بود که از این میان، تعداد ۵۹۸۳۱ شرکت ۹۵ درصد بنگاه‌های کوچک و متوسط محسوب می‌شدند. از میان این تعداد، ۵۴۴۰۰ بنگاه متعلق به بخش غیردولتی (۹۰ درصد)، تعداد ۳۶۳۱ بنگاه متعلق به بخش دولتی (۶ درصد) و تعداد ۱۸۰۰ بنگاه حاصل سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (۳ درصد) بوده‌اند (به جدول‌های شماره ۱ و ۲ مراجعه شود).

در فاصله سال‌های ۲۰۰۰-۲۰۰۲ سرعت رشد شرکت‌های ویتنام با سرعت رشد SMEها تقریباً برابر و به میزان ۴۸ تا ۵۰

پیشگفتار

کشور ویتنام با جمعیتی بالغ بر ۸۴ میلیون نفر در جنوب شرقی آسیا، در شبه جزیره هندوچین در جوار دریای چین جنوبی در همسایگی کشورهای چین، لائوس و کامبوج قرار دارد. ماهیت اقتصاد ویتنام، اقتصادی در حال گذار از دولتی و سوسیالیستی به خصوصی و

آزاد می‌باشد. میزان تولید ناخالص داخلی ویتنام در سال ۲۰۰۵ بالغ بر ۲۳۲/۲ میلیارد دلار (مقام ۴۱ جهانی) و نرخ رشد سالیانه آن معادل ۸/۴ درصد (سال ۲۰۰۵) بوده است. درآمد سرانه برحسب قدرت خرید در همان سال حدود ۲۸۰۰ دلار (مقام ۱۶۷ جهانی) می‌باشد.

نرخ تورم در سال ۲۰۰۵ بالغ بر ۸۳ درصد بود. نرخ سرمایه‌گذاری معادل ۳۳/۱ درصد از تولید ناخالص داخلی می‌باشد.

محصولات کشاورزی ویتنام عبارتند از: برنج، قهوه، کائوچو، پنبه، چای، فلفل، دانه سویا، نیشکر، بادام زمینی، موز، ماکیان، ماهی، غذاهای دریایی. تولیدات صنعتی ویتنام شامل فرآورده‌های غذایی، پوشاک، کفش، ماشین‌آلات ساختمانی، مواد معدنی، زغال سنگ، فولاد، سیمان، کود شیمیایی، شیشه، لاستیک، نفت و کاغذ می‌باشد.

در زمینه تجارت خارجی در سال ۲۰۰۵ میزان صادرات ویتنام ۳۲/۲۳ میلیارد دلار بوده که اقلام عمده آن را نفت خام، محصولات دریایی، برنج، قهوه، کائوچو، چای، پوشاک و کفش تشکیل می‌داد. در این زمینه مهمترین شرکای این کشور عبارت بودند از: آمریکا، ژاپن، استرالیا، چین، سنگاپور و آلمان. میزان واردات ویتنام در سال ۲۰۰۵

معادل ۳۶/۸۸ میلیارد دلار بود که اقلام مهم آن را ماشین‌آلات و تجهیزات، محصولات نفتی، کود، تولیدات فولادی، پنبه خام، حبوبات، سیمان و موتور سیکلت تشکیل می‌داد. مهمترین شرکای ویتنام در این مورد کشورهای چین، سنگاپور، تایوان، کره جنوبی، ژاپن و تایلند بودند. همانگونه که ملاحظه می‌شود تراز تجاری ویتنام در سال ۲۰۰۵ منفی بود.

در خصوص مبادلات تجاری با ایران قابل ذکر است که در سال ۱۳۸۴ ارزش صادرات ایران به ویتنام بالغ بر ۲۳ میلیون دلار بود. ارزش واردات از ویتنام در همانسال معادل ۴۰ میلیون دلار بود که به این ترتیب تراز تجاری غیرنفتی ایران و ویتنام در سال ۲۰۰۵ معادل ۱۷ میلیون دلار به ضرر ایران بوده است.

مقدمه

در سال ۱۹۸۶ ویتنام اصلاحات اقتصادی را آغاز کرد و چهارسال بعد قانون شرکت‌های خصوصی و سرمایه‌گذاری خصوصی تصویب شد که شالوده‌ای برای شکل‌گیری بخش خصوصی رسمی ایجاد نمود. در سال ۲۰۰۰ قانون سرمایه‌گذاری به عنوان یک اصلاحیه

درصد بود اما در میان این بنگاه‌ها رشد تعداد بنگاه‌ها در بخش غیردولتی بالغ بر ۵۷ درصد بوده است. در همین مدت تعداد شرکت‌های دولتی با کاهش ۲۶ درصدی مواجه بودند. تعداد شرکت‌های وابسته به سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در این مدت از رشدی معادل ۴۸ درصد برخوردار بود. در تحلیل فوق تعداد شاغلین به عنوان معیار تعیین کوچک بودن بنگاه به شمار می‌آید در حالی که تعیین تعدد بنگاه‌های کوچک می‌تواند براساس سرمایه ثبت شده آنان نیز شکل گیرد. بر این اساس، تعداد کل شرکت‌های ویتنام در سال ۲۰۰۲ جمعاً ۶۲۹۰۸ بنگاه بود که از آن میان تعداد ۵۴۲۱۶ بنگاه از بنگاه‌های کوچک و متوسط محسوب می‌شدند (یعنی ۸۶/۱۸ درصد). از میان این تعداد ۹۵/۴۹ درصد بنگاه‌های کوچک و متوسط غیردولتی، ۳/۲۵ درصد سهم شرکت‌های دولتی و ۱/۲۶ درصد سهم شرکت‌های سرمایه‌گذاری مستقیم بوده است. (به جدول‌های شماره ۳ و ۴ مراجعه شود)

سهم SMEها در توسعه اقتصادی

در سال ۲۰۰۲، سهم بنگاه‌های کوچک و متوسط از تولید ناخالص داخلی ویتنام میزان ۵۸/۷۵ درصد بود که SMEهای دولتی سهمی معادل ۱۰/۹۸ درصد و SMEهای خصوصی سهمی معادل ۴۷/۷۷ درصد از آنرا داشته‌اند.

سیاست‌های ترویج نوآوری برای SMEها

چهار نوع از سیاست‌های ابداعی فناوری عبارتند از:

- ۱) ایجاد/ ابداع/ تسلط بر فناوری که مناسب SMEها بوده و مورد نیاز آنها باشد.
- ۲) افزایش انتقال فناوری به SMEها.
- ۳) فراهم نمودن کمک فنی برای SMEها جهت ارایه نوآوری.
- ۴) فراهم نمودن حمایت مالی برای نوآوری‌های فنی SMEها.

(به جدول شماره ۵ مراجعه شود)

خصوصیات نوآوری‌های فنی SMEها

- ۱) بیشتر ابداعات حاصل تغییرات جزئی اما فزاینده‌اند.
- ۲) بسیاری از SMEها بوسیله فناوری خارجی موفق به انجام نوآوری می‌شوند.
- ۳) فناوری انتقال یافته از شرکت‌های چند ملیتی یا شرکت‌های مادر خارجی مبنای نوآوری بنگاه‌ها بوده است.
- ۴) همکاری اندک با سازمان‌های تحقیق و توسعه و دیگر شرکت‌ها.

مشکلات SMEها در ارایه نوآوری

- ۱) فقدان اطلاعات فناوری.
- ۲) ندانستن چگونگی ارزیابی فناوری.
- ۳) فقدان دانش جهت انتخاب اشکال مناسبی از کسب فناوری خارجی.
- ۴) نداشتن تجربه در مذاکرات مربوط به عقد قرارداد در زمینه انتقال تکنولوژی.
- ۵) سختی دسترسی به سرمایه جهت انجام فعالیت‌های ابداعی نوآورانه فنی.
- ۶) مسایل حقوق مالکیت معنوی.

وضعیت جاری SMEها و ظرفیت‌سازی فنی

- ۱) سیاست‌های دولت و دیگر موسسات برای بنگاه‌های کوچک و متوسط تدوین گردیده است اما در عمل نمی‌توانند در هر بخش کشور اجرا شوند.
- ۲) بیشتر دولت‌های محلی دارای سیاست‌های تشویقی برای SMEهای محلی نمی‌باشند.
- ۳) سازمان‌های تحقیقاتی نیازهای SMEها را به منظور ارایه نوآوری‌های تکنولوژیک تامین نمی‌کنند.
- ۴) فقدان ارتباط بین بنگاه‌های کوچک و متوسط و سازمان‌های تحقیق و توسعه دانشگاه‌ها.
- ۵) فقدان دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی جهت فراهم سازی منابع انسانی لازم برای بنگاه‌های کوچک و متوسط.

- ۶) مشکل در مدیریت مالکیت معنوی سازمان تحقیقات دولتی.
- ۷) مشکل حفاظت از حقوق مالکیت معنوی (دانش ضمنی قابل احصا نیست).
- ۸) فقدان شبکه‌های بنگاه‌های کوچک و متوسط (تشکل‌ها).
- ۹) فقدان آژانس‌های مشورتی و مراکز ارایه اطلاعات فنی.
- ۱۰) محدود بودن سرمایه برای انجام فعالیت‌های نوآورانه.
- ۱۱) مناطق و پارک‌های صنعتی منحصراً به سرمایه‌گذاری‌های مستقیم خارجی و شرکت‌های بزرگ اختصاص یافته‌اند.

بهترین رویه‌ها

برنامه مخصوص شهر هوشی مینه (از سال ۲۰۰۰)

ترویج ارتباط بین شرکت‌ها، سازمان‌های تحقیقاتی و دولت محلی به منظور ظرفیت‌سازی فناوری و افزایش رقابت‌پذیری بنگاه‌های کوچک و متوسط

مشخصات شهر هوشی مینه:

- ۱) شش میلیون نفر جمعیت
- ۲) درآمد سرانه معادل ۲۰۰۰ دلار
- ۳) ۴۰ دانشگاه و کالج
- ۴) ۶۰ موسسه و مرکز تحقیقاتی

برنامه‌های شهر هوشی مینه

- ۱) فراهم نمودن سرمایه برای سرمایه‌گذاران به منظور هدایت تحقیقات یا ابداعات تکنولوژیک با کمک سازمان‌های تحقیقاتی دولتی.
- ۲) تقاضا از سازمان‌های تحقیقات دولتی جهت هدایت پروژه‌های تحقیقاتی به سمت تامین نیازهای SMEها.
- ۳) ایجاد یک مرکز طراحی برای تجهیزات و ماشین‌آلات نو.
- ۴) کمک به شرکت‌ها و سازمان‌های تحقیقاتی در زمینه انتقال تکنولوژی.
- ۵) فراهم سازی دوره‌های آموزشی در زمینه ارزیابی حقوق مالکیت معنوی.

۶) فراهم ساختن خدمات مشورتی برای شرکت‌ها درخصوص مسایل تکنولوژیک.
 ۷) فراهم ساختن دوره‌های آموزشی برای مدیران شرکت‌ها.
 ۸) سازماندهی نمایشگاه‌های سالانه تکنولوژی.
 ۹) کمک به شرکت‌ها جهت پیروی از استانداردها.
 ۱۰) ایجاد داده‌های پایه برای اطلاعات تکنولوژیک.
 ۱۱) ترویج سرمایه‌گذاری با اولویت محصولات منتخب طرح هوشی مینه.

دستاوردها (بعد از چهار سال)

۱) طراحی و تولید ۳۷ نوع تجهیزات و ماشین‌آلات و تکنولوژی به جای وارد کردن اقلام مزبور.
 ۲) انتقال ۲۵۰ واحد از تجهیزات و ماشین‌آلات به بنگاه‌های شهر هوشی مینه و

دیگر استان‌ها.

۳) صادرات محصولات به دیگر کشورها.
 ۴) ایجاد ارتباط اولیه بین بازیگران سیستم ابداعی.

مشکلات

۱) منافع تقسیم شده میان بازیگران ذینفع روشن نیست.
 ۲) انجام تحقیقات بیشتر بواسطه فقدان تجهیزات و سرمایه، مقدور نمی‌باشد.
 ۳) میزان تکنولوژی انتقال یافته هنوز محدود و روند انتقال آن آهسته می‌باشد.

برنامه آینده

۱) ایجاد سیستم نوآوری بخشی و سیستم نوآوری محلی - منطقه‌ای
 ۱) ارتقا دادن موسسات و مراکز تحقیق و توسعه موجود و دانشگاه‌ها.
 ۲) ترویج انتقال تکنولوژی از موسسات

تحقیق و توسعه و دانشگاه‌ها به SMEها.
 ۳) برقراری مکانیسم تسهیم مناسب منافع برای محققین و موسسات تحقیقاتی.
 ۴) ایجاد ادارات انتقال تکنولوژی (TTOs) در داخل سازمان‌های تحقیقات دولتی.

۵) ایجاد زیر ساخت‌های مناسب و فضای خاص برای SMEهای تازه کار (START) (UPS نظیر مراکز رشد (اینکوباتور) پارک‌ها یا مناطقی با تکنولوژی بالا).
 ۶) ایجاد گروه‌ها یا تشکل‌هایی از SMEها در داخل محدوده مشخص.
 ۷) اعطای کمک به SMEها در زمینه مدیریت تکنولوژی.

۸) ارتقا و توسعه سیستم مراکز حمایتی و بنگاه‌های خدماتی از قبیل مراکز اطلاعات فنی، آژانس‌های مشاوره تکنولوژی و غیره.

جدول شماره یک

تعداد SMEها در مجموع شرکت‌ها به تفکیک بخش‌ها و مالکیت

(بواسطه تعداد شاغلین)

۲۰۰۲		۲۰۰۱		۲۰۰۰			
درصد	SMEs	درصد	SMEs	درصد	SMEs	درصد	SMEs
۶۷/۶۹	۲۶۳۱	۷۰/۰۷	۳۷۵۲	۷۲/۳۸	۴۱۹۴	۵۷۵۹	مالکیت دولتی
۹۸/۴۹	۵۴۴۰۰	۹۸/۵۳	۴۳۶۶۴	۹۸/۵۳	۳۴۴۹۰	۳۵۰۰۴	مالکیت غیردولتی
۷۷/۹۹	۱۸۰۰	۸۱/۸۵	۱۶۴۶	۷۹/۵۴	۱۲۱۳	۱۵۲۵	سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی
۹۵/۱۱	۵۹۸۳۱	۹۴/۹۳	۴۹۰۶۲	۹۴/۳۵	۳۹۸۹۷	۴۲۲۸۸	مجموع

جدول شماره دو

تعداد SMEها به تفکیک بخش‌ها و مالکیت

(براساس شاغلین)

۲۰۰۲		۲۰۰۱		۲۰۰۰			
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد
۶/۰۷	۳۶۳۱	۷/۵۶	۳۷۵۲	۱۰/۵۱	۴۱۹۴	مالکیت دولتی	
۹۰/۹۲	۵۴۴۰۰	۸۹	۴۳۶۶۴	۸۶/۴۵	۳۴۴۹۰	مالکیت غیردولتی	
۳/۰۱	۱۸۰۰	۳/۳۵	۱۶۴۶	۳/۰۴	۱۲۱۳	سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی	
۱۰۰	۵۹۸۳۱	۱۰۰	۴۹۰۲۶	۱۰۰	۳۹۸۹۷	مجموع	

جدول شماره سه

تعداد SMEها در مجموع شرکت‌ها به تفکیک بخش‌ها و مالکیت (برحسب سرمایه ثبت شده)

۲۰۰۲			۲۰۰۱			۲۰۰۰			
درصد	SMEs	مجموع	درصد	SMEs	مجموع	درصد	SMEs	مجموع	
۳۲/۸۷	۱۷۶۳	۵۳۶۴	۳۸/۱۰	۲۰۴۰	۵۳/۵۵	۴۳/۳۴	۲۴۹۶	۵۷۵۹	مالکیت دولتی
۹۳/۷۹	۵۱۷۷۰	۵۵۲۳۶	۹۴/۷۰	۴۱۹۶۷	۴۴۳۱۴	۹۵/۵۱	۳۴۴۳۳	۳۵۰۰۴	مالکیت غیردولتی
۲۹/۵۹	۶۸۳	۲۳۰۸	۳۲/۹۷	۶۳۳	۲۰۱۱	۲۴/۶۶	۳۷۶	۱۵۲۵	سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی
۸۶/۱۸	۵۴۲۱۶	۶۲۹۰۸	۸۶/۴۴	۴۴۶۷۰	۵۱۶۸۰	۸۵/۵۸	۳۶۳۰۵	۴۲۲۸۸	مجموع

جدول شماره چهار

تعداد SMEها در مجموع شرکت‌ها به تفکیک بخش‌ها و مالکیت (براساس سرمایه ثبت شده)

۲۰۰۲		۲۰۰۱		۲۰۰۰		
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۳/۲۵	۱۷۶۳	۴/۵۷	۲۰۴۰	۶/۸۸	۲۴۹۶	مالکیت دولتی
۹۵/۴۹	۵۱۷۷۰	۹۳/۹۵	۴۱۹۶۷	۹۲/۰۹	۳۳۴۳۳	مالکیت غیردولتی
۱/۲۶	۶۸۳	۱/۴۸	۶۶۳	۱/۰۴	۳۷۶	سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی
۱۰۰	۵۴۲۱۶	۱۰۰	۴۴۶۷۰	۱۰۰	۳۶۳۰۵	مجموع

جدول شماره پنج

درصد هدایت فعالیت‌های نوآوری تکنولوژیک از سوی SMEها

(بواسطه طیف شاغلین به درصد)

توضیح	خرد	کوچک	متوسط	مجموع (درصد)
فعالیت‌های نوآوری روند حداقل	۸۴/۶	۸۲/۸	۷۳/۳	۸۱
فعالیت‌های نوآوری روند حداکثر	۴۶/۲	۴۸/۳	۴۶/۷	۴۶/۶
فعالیت‌های نوآوری تولید حداقل	۶۱/۵	۴۸/۳	۸۰	۶۰/۳
معرفی محصولات جدید در بازار	۵۳/۸	۴۱/۴	۵۲/۳	۴۸/۳
کسب تکنولوژی خارجی با خدمات خارجی	۲۳/۱	۲۴/۱	۶۶/۷	۳۴/۵
کسب تکنولوژی خارجی با خدمات داخلی	۳۰/۸	۴۱/۴	۳۳/۳	۳۶/۲
جذب طرح‌های صنعتی	۵۳/۸	۳۱	۴۰	۳۷/۹
دیگر فعالیت‌های نوآوری	۷/۷	۲۰/۷	۲۰	۱۷/۲